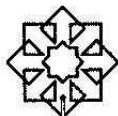

صورت بندی آزاداندیشی در اسلام معاصر

عبدالوهاب فرانی

دانشیار پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

مرکز پژوهشی

صورت‌بندی آزاداندیشی در اسلام معاصر

نویسنده: عبد الوهاب فراتی

ویراستار: محسن یوسفی کیا

مدیر اجرایی: محمد قرائتی ستوده

انتشارات: مکتبہ اندیشہ

چاپ و صحافی: رنگینہ

شایک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۰۲-۶۲-۵

ترویج خطاب: اول ۱۴۰۰

شمارگان ۲۰۰۰

دفتر انتشارات : ۰۲۵۳۲۹۰۶۴۰۵

فروشگاه ۱: قم، بلوار معلم، مجتمع ناشران

طبقه سوم، واحد ۳۱۴

२४८४२.२९

فروشگاه ۲: تهران خیابان انقلاب، بین ۱۲

فروردین و فخر رازی، مجتمِع فروزنده . یلاک

512

وبسایت: www.mabnarc.ir

ایمیل: info@mabnarc.ir

قیمت: ۶۶,۰۰۰ تومان

سرشناسه: فراتی، عبدالوهاب، ۱۳۴۷-

عنوان و نام پدیدآور: صورت بندی آزاداندیشی در اسلام

معاصر / عبدالوہاب فرائی: ویراستار محسن یوسفی کیا!

برای مرکز پژوهشی مبنا (موسسه صراط مبین).

مشخصات نشر: قم: مکتب اندیشه، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۲۳۸ ص. ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.

شماره: ۵-۶۲-۷۲۰۲-۶۲۳-۹۷۸

وضعیت فرہارست نویسی: فیما

یادداشت: کتابنامه: ص ۲۲۲-۲۲۸.

موضوع: آزاد اندیشی ... اسلام

Free thought --- Islam: موضوع آزاد اندیشی

موضوع: آزاد اندیشی --- ایران

Free thought --

موضوع: ان شاء الله - جنبه های مذ

موضوع: اسلامی - جنبہ مذہبی - - - - -
Property -- Religious aspect -- Islam: موضوع

موضوع: روش فکر از دیدن -- آیدان -- دیدگاه دین

موضوع: روشنفکران دینی -- ایران -- دایره‌های درباره

ازاد اندیشی

Intellectuals, Religious — **فكر** — موضوع: **فكر**
 View source / report error

Views on free thought

شناسه افزوده: مرکز پژوهشی تبیان
DDY ۱۳۴۲

رده بندی کنکره: BP۷۳۰/۱۴

رده بندی دیوپی: ۲۹۷/۲۸۳

شماره کتابشناسی ملی: ۸۴۸۴۴۴۹

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیما

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای مرکز پژوهشی مبنا (مؤسسه صراط مبین) محفوظ است.

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار مرکز پژوهشی مبنا
۹	مقدمه
۱۴	الف. صورت‌بندی اندیشه اسلامی
۱۴	۱. سنتی‌گرایی دینی
۱۶	۲. تجدیدگرایی دینی
۱۷	۳. نوگرایی دینی
۲۰	ب. مفاهیم اساسی پژوهش
۲۱	۱. آزادی
۲۶	۲. آزاداندیشی
۲۸	ج. ضرورت و اهمیت تحقیق
۲۹	۱. عدم شفافیت قوانین مربوط به آزاداندیشی
۳۰	۲. عدم شناخت از سرشت و مختصات آزاداندیشی در اندیشه اسلامی معاصر
	فصل اول: نوگرایی دینی و مسئله آزاداندیشی
۳۷	گفتار اول: مبانی و اصول نوگرایی دینی در باب آزاداندیشی
۴۰	گفتار دوم: رویکرد فلسفی به آزاداندیشی
۴۱	الف. علامه محمدتقی جعفری و آزاداندیشی‌های معقول
۵۳	ب. علامه طباطبائی و آزادی‌های محدود انسان اجتماعی
۶۲	ج. آیت‌الله مرتضی مطهری و آزاداندیشی‌های مدلل
۷۴	گفتار سوم: رویکرد سیاسی اجتماعی به آزاداندیشی
۷۵	الف. آیت‌الله سیدمحمد حسین بهشتی؛ آزادی به مثابه آگاهی
۸۷	ب. آیت‌الله خامنه‌ای؛ آزاداندیشی به مثابه یک ارزش عمومی
۹۶	ج. آیت‌الله هاشمی رفسنجانی و آزاداندیشی اسلامی
۱۰۲	ملاحظات انتقادی

- گفتار چهارم: رویکرد فقهی به آزاداندیشی ۱۰۴
- الف. آیت‌الله میرزای نائینی: آزادی و مانعی به نام دولت تملیکیه ۱۰۹
- ب. امام خمینی: انقلاب، یعنی آزادی و لزوم پاسداری از الزامات آن ۱۱۳
- ج. آیت‌الله جوادی آملی: آزادی وصفی محدود ۱۲۱
- د. آیت‌الله منتظری و دفاع از اصل آزادی ۱۳۰

فصل دوم: تجددگرایی دینی و مسئله آزاداندیشی

- گفتار اول: مبانی و اصول تجددگرایی دینی در باب آزاداندیشی ۱۴۱
- گفتار دوم: منازعه قرائت‌ها از دین و مسئله آزاداندیشی ۱۴۵
- الف. مجتهد شبستری: هرمنوتیک زمینه‌گرا و مفهوم آزاداندیشی ۱۴۵
- ب. عبدالکریم سروش و جهانی شدن ارزش آزادی ۱۵۴
- ج. محسن کدیور و تناقی اسلام سنتی تاریخی با آزادی ۱۵۵

فصل سوم: سنت‌گرایی دینی و مسئله آزاداندیشی

- گفتار اول: مبانی و اصول سنت‌گرایی دینی در باب آزاداندیشی ۱۶۱
- گفتار دوم: دین‌داری سنتی (در محافل خوزی) ۱۶۶
- الف. سنت‌گرایی فقهی و مسئله آزاداندیشی ۱۶۶
- ب. سنت‌گرایی فلسفی و مسئله آزاداندیشی ۱۹۶
- گفتار سوم: سنت‌گرایی دینی (در محافل دانشگاهی) ۲۰۹
- الف. سیدحسین نصر، آزادی به مثابه رهایی ۲۱۰
- الف. اصول و پس‌زمینه‌های آزادی در اسلام ۲۱۱
- ب. درک معنایی آزادی در گرایش‌های اسلامی ۲۱۲
- ج. اسلام و آزادی در نوشته‌ها و گفته‌ها ۲۱۸
- د. الزامات دستیابی به آزادی‌های مطلق و مضاف ۲۱۹
- ب. مصطفی ملکیان و دغدغه آزادگی ۲۳۰
- ملاحظات انتقادی ۲۳۸
- نتیجه ۲۳۹
- نکته پایانی ۲۳۱
- منابع ۲۳۳

پیشگفتار مرکز پژوهشی مینا

مسئله اصلی در پژوهش‌های ایران امروز، دور افتادن اسب توانای پژوهش از آبشخور مسئله محوری است. روشن است که مرکبی چنین توانا هم با تشنگی، توان اندک حرکتی نخواهند داشت؛ چه رسد به تاختن در میدان‌ها و رساندن سوارش به مقصد. غیربومی و تقلیدی بودن، قطع ارتباط از نهاد اجرا و مسئله محور نبودن، دست‌آخر موجب ناکارکردگرایی پژوهش در ایران شده است؛ این در حالی است که حل مسئله در جوامع انسانی از پیچیده‌ترین، ظریف‌ترین و مؤثرترین اقداماتی است که انتهای مسیرش به پیشرفت و تحول جامعه بشری ختم می‌شود؛ به‌ویژه آنکه تحول و پیشرفت امری کیفی هستند و امور کیفی بدون تحقیقات کیفی (اعم از نظریه‌سازی و کاربردی) محقق نمی‌شود.

ما بر این باوریم که بدون رنج پژوهش‌های نظام‌ساز و مسئله‌محور، گنج تحول، پیشرفت و کارآمدی میسر نمی‌شود.

به عبارتی دیگر کارآمدی در گرو حل مسئله و رفع موانع با بهره‌گیری از نظریه‌های بومی و نظام‌های علمی است. هدف اصلی مرکز پژوهشی مینا کمک به ارتقای کارآمدی نظام اسلامی از همین رهگذر است؛ چراکه به فرمایش مقام معظم رهبری علیه السلام ایمان دارد که «هر جا کارآمدی نباشد، مشروعیت از بین خواهد رفت»^۱ و «علم مجرد و به‌تنهایی کافی نیست؛ باید علم را به فناوری، فناوری را به صنعت و صنعت را به توسعه کشور وصل کنیم»^۲ و به همین دلیل «حل مسئله کنونی و آینده کشور»^۳ را سرلوحه پژوهش‌های خود قرار داده است.

۱. <https://farsi.khamenei.ir/newspart-index?tid=4282&id=12746> (بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان

۱۳۸۳/۰۶/۳۱)

۲. <https://farsi.khamenei.ir/newspart-index?tid=3332&nt=2&year=1385&tid=260443697.2> (بیانات

در دیدار با زائران و مجاوران حرم رضوی ۱۳۸۵/۰۱/۰۱)

۳. <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39877> (بیانات در دیدار جمعی از استادان، نخبگان و

پژوهشگران دانشگاه‌ها ۱۳۹۷/۰۳/۲۰)